

تحلیل ارتباط انسان و طبیعت در چارچوب طراحی محیط به کمک رویکردهای معرفت شناختی

محمد رضا مثنوی^۱، ثمر طاهرآبادی^۲*

^۱. دانشجوی کارشناسی ارشد مهندسی طراحی محیط زیست دانشگاه تهران (masnavim@ut.ac.ir)
^۲. دانشجوی کارشناسی ارشد مهندسی طراحی محیط زیست دانشگاه تهران (sfourse@yahoo.com)

چکیده

بروز بحران در ارتباط انسان با طبیعت به همراه تراکم جمعیتی و توسعه شهرنشینی منجر به ایجاد محیطهای پر تنش در زندگی شده است. به اعتقاد اندیشمندان پاسخگویی به نیازهای انسان از جمله نیاز به خلوت، آرامش و تأمل از طریق تنش زدایی و حضور مناسب طبیعت در محیط کالبدی زندگی باعث کاهش بسیاری از بیماریهای روانی، جسمی و اجتماعی در جوامع میشود. یکی از راههای بازگشت به آرامش، برقراری ارتباط دوباره انسان با گوهر وجودیش از طریق سمبلها و مواهب طبیعی و فضاهایی است که تفکرات معنوی را تقویت میکند. مطالعات نشان میدهد که در فرهنگ و هنر شرقی این مسئله اهمیت بیشتری دارد. در این پژوهش دو رویکرد عرفانی-اسلامی و رویکرد معرفت شناسی خاور دور در زمینه طراحی باغ پرداخته شده و رابطه میان این دو رویکرد و تأثیرات آنها بر طراحی محیط مورد بحث قرار گرفته است. داده های اصلی مورد نیاز تحقیق، متون و ادبیات نظری دو رویکرد، سپس تدوین چارچوب تحلیل و ارزیابی میباشد. روش تحقیق در ابتدا تحلیلی-توصیفی، سپس مقایسه الگوی باغسازی و معماری دو رویکرد در غالب لایه های طراحی، ساختار فضایی، معماری، و نمادپردازی میباشد. یافته های تحقیق حاکی از برخی شباهتها بین باغهای ایرانی و ژاپنی در پارامترهایی نظیر وحدت، سلسله مراتب، سیالیت فضایی و نمادگرایی انتزاعی میباشد. اگرچه در ساختار، هندسه، تقارن و توجه به محیط و منظر شهری، تضادهای زیادی دارند که این امر ناشی از نگرشهای بنیانی اسلام و بودیسم میباشد.

واژه های کلیدی: انسان و طبیعت، طراحی محیط، آرامش، رویکرد معرفت شناختی، باغ ایرانی، باغ ژاپنی

۱- مقدمه

تداوم روند شهرنشینی و توسعه در کلانشهرهایی مانند تهران باعث شده که انسان امروزی به طور روز افزون درگیر مسائل روزمره و مشکلات شهری شده، به تدریج دچار یکنواختی و فشارهای محیطی گردد. آمار رو به رشد بیماریهای روحی و روانی ناشی از تنش های زندگی در نواحی شهری گویای این امر میباشد که انسان مدرن، از طبیعت دور افتاده است، دچار مشکلات روحی، روانی و حتی جسمانی شده است. از جمله بحرانهایی که امروزه به اعتقاد اندیشمندان چون نصر در اثر گسست ارتباط انسان با طبیعت اطرافش به وقوع پیوسته است می توان